TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Nordland fengsel, avdeling høy sikkerhet Bodø

27. august 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning 3
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen 3
1.2. Gjennomføring av tilsynet 3
2. Tilsynsrådets vurderinger 4
2.1. Bygningsmessige forhold 4
2.1.1. Fengselets avdelinger og celler 4
2.1.2. Luftegård 4
2.1.3. Stråleluft for innsatte unntatt fellesskap 5
2.1.4. Sikkerhetscellene 5
2.1.5. Gymsal 6
2.2. Bemanning og kontaktbetjenter 6
2.3. Innsattbefolkningen 7
2.3.1. Dom, varetekt og forvaring 7
2.3.2. Aldersgrupper 7
2.3.3. Innsatte med behov for tolk 7
2.3.4. Innsattes medvirkning 8
2.4. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud 9
2.4.1. Innledning 9
2.4.2. Sysselsettings- og aktivitetstilbud 9
2.4.3. Utlåsning 10
2.4.4. Innsatte som selvisolerer 11
2.5. Utelukkelse og sikkerhetscelle 11
2.5.1. Vedtak om utelukkelse 11
2.5.2. Sikkerhetscelle 13
2.6. Visitasjon av celler 14
2.7. Helsetilbudet 14
2.8. Forebygging av selvdrap 15
2.9. Kontakt med omverden 16
2.9.1. Innledning 16
2.9.2. Ringetid 16
2.9.3. Besøk 17
2.10 Tilbakeføringsarbeid 18
3. Tilsynsrådets anbefalinger 19
4. Tilbakemelding og oppfølging 23

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Det nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.[1]

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføreringen av straff utenfor fengsel.[2]

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.[3]

1.2. Gjennomføring av tilsynet

Onsdag 27. august 2025 var Tilsynsrådet på tilsyn i Nordland fengsel, avdeling høy sikkerhet Bodø (heretter Bodø fengsel) kl. 09:00.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (nestleder)
- Harald Fåkvam (lokalt medlem)
- Ronny Vánder (lokalt medlem)
- Adrian Leander Skagen (sekretariatet)
- Mari Gjølberg Gedde (sekretariatet)

Bodø fengsel ble varslet om tilsynsbesøket i brev av 5. juli 2025. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant og etterkant av tilsynet.

Rapporten bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte og innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon.

Fengselet bistod velvillig under gjennomføringen av besøket.

Endelig tilsynsrapport er sendt til Bodø fengsel 7. august 2026.

[1] Straffegjennomføringsloven § 9 a.
[2] Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.
[3] Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Bygningsmessige forhold

2.1.1. Fengselets avdelinger og celler

Bodø fengsel er et høysikkerhetsfengsel for menn med plass til 56 innsatte. Enheten ligger under Nordland fengsel. Fengselet er delt inn i seks avdelinger av varierende størrelse, hvorav avdeling C i utgangspunktet var forbeholdt ni innsatte i rusmestringsprogram. En av avdelingene var stengt ved tilsynsbesøket, grunnet oppussing i fengselet. I tillegg hadde fengselet bare tre åpne celler for innsatte med særlig behov på fellesskapsavdeling D som vanligvis har 10 celler. Fengselet har også to sikkerhetsceller som utgjorde en egen avdeling.

Tilsynsrådet observerte at flere av cellene i Bodø fengsel var nedslitt, og at spesielt «badene» på cellene bar preg av ikke å ha vært rengjort eller vedlikeholdt på lang tid.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- Bodø fengsels rutiner for renhold av cellene når en ny innsatt skal ta den i bruk, og utskiftning av gamle toalett og servanter.

2.1.2. Luftegård

Luftegården i Bodø fengsel er rektangulær og asfaltert, og inngjerdet med både trevegger og nettinggjerder. Midt i luftegården stod det et volleyballnett, og det var en benk inntil veggen på den ene kortsiden. Mellom gjerdene og andre fengselsbygninger var det grøntarealer. Tilsynsrådet fikk opplyst at disse ikke var i bruk. Luftegården hadde ingen overbygg for å skjerme innsatte mot nedbør eller sterk sol.

Gode uteområder er et viktig tiltak for å ivareta normaliteten i straffegjennomføringen og for å forebygge at innsatte selvisolerer seg. Tilsynsrådet viser også til Kriminalomsorgsdirektoratets uttalelse om at «[d]et er stor forskjell på å ha utendørsaktiviteter, som lufting, ballspill, trening med mer i et område der det er grønt, utsikt, åpent og av en viss størrelse, kontra i et område som er innesperret med mur/gjerde og du kun ser himmelen».[4]

Både Den europeiske torturforebyggingskomitéen (CPT) og Sivilombudet har anbefalt å sette opp «leskur eller andre steder å oppholde seg ved dårlig vær».[5] Dette var ikke fulgt opp på tilsynstidspunktet.

Eksempler på konkrete forbedringer som kan gjøres er å bryte opp asfalten eller utvide luftegården slik at den også rommer gresset som nå er utenfor, og sette opp overbygg, leskur eller lignende, i tråd med CPT og Sivilombudets anbefalinger.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- forbedrer luftegården.

[4] Kriminalomsorgsdirektoratet & Statsbygg, 2024, Fremtidig fengselskapasitet, s. 37.
[5] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 18.

2.1.3. Stråleluft for innsatte unntatt fellesskap

Innsatte som ikke kunne delta i felleskapet med andre innsatte hadde en egen luftegård som ble omtalt som stråleluft. Bodø fengsel har to slike luftegårder, men kun en av de var i bruk ved tilsynstidspunktet på grunn av oppussing. Det er denne som beskrives nedenfor.

Stråleluften var mindre enn den ordinære luftegården, og inngjerdet med betongmurer. Stråleluften var tom, og fengselet opplyste om at det var fordi enkelte innsatte på stråleluft kunne forsøke å ødelegge løse gjenstander eller bruke de for å skade seg selv eller andre. Fengselet opplyste om at de ved anledning kunne ta ut en ball eller lignende dersom forholdene tillot det.

Stråleluften har ikke heldekkende tak, kun gitter. Dette er i utgangspunktet positivt, men på grunn av bygningsmassen i Bodø fengsel medfører dette at vinduene i felleskapsområdet til avdeling A (som var stengt på tilsynstidspunktet) har innsyn i den stråleluften som var i bruk på tilsynstidspunktet. Den eneste måten å unngå å bli sett i stråleluften er om den innsatte står helt inntil veggen. Det var ikke innsyn i den stråleluften som ikke var i bruk på tilsynstidspunktet.

Tilsynsrådet vurderer at innsatte som er utelukket fra fellesskapet ofte er i en spesielt sårbar situasjon, og kan oppleve det som belastende og sjenerende å observeres av andre mens han er i stråleluften.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- unngår at innsatte i stråleluft kan observeres av andre innsatte.

2.1.4. Sikkerhetscellene

Sikkerhetscellene gir ikke utsyn til natur eller grøntarealer. Innsatte på sikkerhetscellene har tilgang til en klokke gjennom et lite vindu. Én av disse klokkene viste feil tid. Cellene er 2,1 meter høye og har et areal på henholdsvis 5,25 kvadratmeter og 7,75 kvadratmeter. Størrelsen på cellene er tidligere blitt kritisert av både Sivilombudet og CPT.[6]

Sivilombudet vurderte at «utformingen av sikkerhetscellene [utgjør] en klar risiko for umenneskelig behandling».[7] Videre anbefalte Sivilombudet Bodø fengsel å «ta initiativ til å sikre at sikkerhetscellene får en utforming som er mindre belastende» og ikke å benytte sikkerhetscellene «[i] sin nåværende utforming».[8] Sikkerhetscellene var de samme under Tilsynsrådets besøk, og Tilsynsrådet tiltrer Sivilombudets vurdering.

Bodø fengsel opplyste at Statsbygg skulle lyse ut oppdrag for å bygge nye sikkerhetsceller i september 2025. Dette ville medføre en mulig byggeperiode sommeren 2026.

[6] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 32 og CPT, 2019, Rapport til Norge, CPT/Inf (2019) 1, avsnitt 108.
[7] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 32.
[8] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 34.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- ikke bruker sikkerhetscellene «[i] sin nåværende utforming».
- anskaffer nye sikkerhetsceller.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om oppdraget med å bygge nye sikkerhetsceller er lyst ut, og oppdateringer under dette arbeidet.

2.1.5. Gymsal

Bodø fengsel opplyste at gymsalen ville være stengt fra august 2025 til januar eller februar 2026, og at de skulle iverksette kompenserende tiltak som økt friluft og treningstilbud på avdelinger og celler. Tilsynsrådet ser positivt på at det treffes kompenserende tiltak. I lys av Tilsynsrådets anbefalinger om bruk av luftegården anbefaler Tilsynsrådet at Bodø fengsel vurderer å sette ut treningsutstyr i luftegården når været tillater det.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- vurderer å sette ut treningsutstyr i luftegården når været tillater det.

2.2. Bemanning og kontaktbetjenter

Bodø fengsel oppga at de har lav tilgang til fagutdannede fengselsbetjenter og høy bruk av ufaglærte vikarer. Sivilombudet bemerket etter sitt besøk at bemanningen og behovet for å redusere kostnader medførte økt bekymring for at Bodø fengsel ikke kunne forebygge selvmord og sikre de innsattes adgang til fellesskap.[9] Tilsynsrådet deler Sivilombudets vurdering.

Bodø fengsel opplyste at alle innsatte ble tildelt kontaktbetjent i løpet av én uke, og at tildeling av kontaktbetjent var en del av innkomstsamtalen. Vi har imidlertid fått informasjon om at flere innsatte oppfattet kontaktbetjentene som lite tilgjengelige og at de ble skiftet ut raskt. Innsatte opplevde også at kontaktbetjentene ikke kunne bistå med å utforme klager på vedtak. Det var heller ikke alle innsatte som ble informert om retten til å klage.

Tilsynsrådet påpeker at Bodø fengsel har ansvaret for å veilede innsatte slik at de kan «vareta sitt tarv i bestemte saker på best mulig måte».[10] Tilsynsrådet vurderer at kontaktbetjentordningen er viktig for oppfølgingen av den innsatte og mener at Bodø fengsel bør styrke ordningen ved blant annet å sikre at innsatte har samme kontaktbetjent over tid.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- styrker bemanningen i fengselet.
- styrker kontaktbetjentsordningen ved blant å sikre at innsatte har samme kontaktbetjent over tid.
- sikrer at innsatte har tilgang på veiledning om hvordan man kan klage på vedtak.

[9] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 19.
[10] Forvaltningsloven § 11.

2.3. Innsattbefolkningen

2.3.1. Dom, varetekt og forvaring

På tilsynstidspunktet var det 29 innsatte i Bodø fengsel, enten på grunnlag av dom eller kjennelse om varetekt.

Bodø fengsel har tidligere hatt innsatte som var dømt til forvaring. Fengselet opplyste at disse ofte satt i Bodø fengsel før domfellelsen i forbindelse med varetektsfengsling, og at det kunne ta lang tid før de ble overført til forvaringsanstaltene i Trondheim eller Ila fengsel etter dommen. Fengselet opplyste også om at de ikke har hatt noen tiltak rettet mot forvaringsdømte for å lempe på den manglende soningsprogresjonen mens de ventet på overføring til en forvaringsanstalt.

Tilsynsrådet mener det er bekymringsfullt at forvaringsdømte har vært innsatt på vanlig fengselsplass i Bodø fengsel. Forvaringsdømte skal sikres nødvendig oppfølging for at de skal kunne tilbakeføres til samfunnet. Ventetid på forvaringsplass kan forsinke progresjonen og i verste fall medføre at forvaringsdømte soner lenger enn de ville gjort hvis de fikk forvaringsoppfølging med en gang.

Tilsynsrådet viser ellers til Sivilombudets kritikk av at forvaringsdømte ikke får det straffegjennomføringstilbudet de har krav på, se uttalelse 9. april 2024 (SOM-2023-4092).

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- arbeider for en rask overføring av forvaringsdømte til fengsler med forvaringsplasser.
- etablerer kompenserende tiltak for den enkelte forvaringsdømte der overføring til en forvaringsanstalt ikke lar seg gjøre i nærmeste fremtid.

2.3.2. Aldersgrupper

Bodø fengsel har innsatte i alle aldersgrupper. Mellom juli 2024 og juli 2025 var det 23 innsatte mellom 18 og 24 år i fengselet.

Bodø fengsel opplyste om at de verken hadde et eget ungdomsteam eller en ungdomsansvarlig. Tilsynsrådet fikk samtidig informasjon om at aktivitetsteamet særlig fokuserte på unge innsatte.

Bodø fengsel opplyste at de også har flere innsatte over 80 år. Disse sitter på avdeling D. Fengselet opplyste at dette var for å gi innsatte med ekstra behov et roligere miljø og skjerme de fra andre innsatte.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan Bodø fengsel følger opp de innsatte mellom 18 og 24 år.

2.3.3. Innsatte med behov for tolk

De siste tolv månedene før tilsynstidspunktet hadde ikke Bodø fengsel satt av en egen budsjettpost til bruk av tolk. I samme periode hadde fengselet heller ikke registrert noen utgifter i forbindelse med tolk. Bodø fengsel opplyste om at de brukte en «pad» som kunne oversette mindre beskjeder i den daglige driften. De opplyste om at de anskaffet tolk ved behov. Tilsynsrådet fikk opplyst at det var innsatte i fengselet som hverken behersket norsk eller engelsk, og at «pad»-en ikke alltid ble brukt i kommunikasjon med disse.

Tilsynsrådet fikk videre opplyst at det ble gjennomført kontrolltiltak mot innsatte som ikke behersket norsk eller engelsk uten at Bodø fengsel benyttet «pad»-en eller tolk. Tilsynsrådet vurderer at behovet for bruk av tolk av hensyn til rettsikkerhet er særlig viktig ved bruk av tvangstiltak som utelukkelser eller visitasjoner.

Bodø fengsel skal bruke «tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste».[11] Bodø fengsel må sikre at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. Tilsynsrådet bemerker at innsatte som kan gjøre seg forstått i enkle ord, likevel kan ha behov for tolk for å forstå mer komplisere vedtak.

Tilsynsrådet viser ellers til Sivilombudets rapport 24. april 2025 om bruk av tolk i fengsel. I rapporten understreker Sivilombudet at «[g]od kommunikasjon er avgjørende for at staten skal kunne ivareta sitt ansvar for å beskytte den innsatte. Dette gjelder spesielt for å forebygge selvskading og selvdrap, men også for å forebygge konflikter og bruk av tvang».[12]

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet.
- benytter tolk i den utstrekning det er nødvendig.

2.3.4. Innsattes medvirkning

Bodø fengsel har ikke en ordning med tillitsvalgte innsatte (kontaktutvalg). Tilsynsrådet erfarte at de innsatte i Bodø fengsel ønsket et kontaktutvalg. Tilsynsrådet vurderer at det å ha kontaktutvalg, med jevnlige møter og gjensidig informasjonsutveksling, i andre fengsler virker konfliktdempende.

Bodø fengsel har opplyst at de gjennomfører allmøter med innsatte fire ganger i året, og at avdeling C tidligere har operert med egne fredagsmøter. Tilsynsrådet vurderer at fire møter i året er for lite til å opprettholde en kontinuerlig dialog mellom ledelsen og innsatte. Særlig i de tilfellene der et av møtene utgår, slik vi har fått informasjon om at kan skje. Tilsynsrådet vurderer at flere møter i året med en mindre gruppe mennesker, gir et bedre utgangspunkt for konstruktiv dialog enn allmøter.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- etablerer et kontaktutvalg med innsattrepresentanter fra hver avdeling som er valgt av de innsatte.

[11] Tolkeloven § 6 første ledd, jf. § 2 andre og tredje ledd, jf. straffegjennomføringsloven § 7 første ledd.
[12] Sivilombudet, 2025, bruk av tolk i norske fengsler, s. 13.

2.4. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud

2.4.1. Innledning

Etter straffegjennomføringsloven § 17 første ledd har innsatte som utgangspunkt rett til fellesskap med andre innsatte.

De europeiske torturforebyggingskomitéen anbefaler at alle innsatte tilbys minimum åtte timer utenfor cella.[13] I tillegg skal fengselet legge til rette for at de innsatte får et aktivitetstilbud.[14] Straffegjennomføringsloven regulerer ikke innholdet eller mengden av dette tilbudet, men det skal gjøres «[s]å langt det er praktisk mulig».[15]

Innsatte som er utelukket fra fellesskapet, enten av fengselet eller av eget ønske skal tilbys minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.[16] I LB-2024-181288 fastslo lagmannsretten at omfattende isolasjon og innlåsing, også av kortere varighet enn 22 timer i døgnet, skulle kompenseres ved straffutmålingen. Lagmannsretten uttalte at «restriksjoner i fellesskap med andre er et inngrep etter EMK artikkel 8 som bare er konvensjonsmessig dersom det er hjemlet i lov, har et legitimt formål og er nødvendig».

2.4.2. Sysselsettings- og aktivitetstilbud

Bodø fengsel har opptil 36 sysselsettingsplasser og rundt 15 skoleplasser gjennom Bodø videregående skole. 12 av sysselsettingsplassene er i verkstedet og resten er fordelt på løpende arbeid i fengselet.

Sysselsettingsgraden i Bodø fengsel var 75 prosent på tilsynstidspunktet. Fengselet opplyste at dette gjaldt både innsatte som var sysselsatt før og etter lunsj, og innsatte som bare hadde sysselsetting halve dagen. Fengselet hadde ikke oversikt over hvor mange som kun deltok på sysselsetting før eller etter lunsj.

Ifølge Bodø fengsel var alle de innsatte som passet til de tilgjengelige tilbudene sysselsatt, men fengselet savnet et lavterskeltilbud. Fengselet opplyste om at de stod i en pågående byggeprosess som skulle være ferdig rundt mars 2026. Når byggingen var ferdig, ville fengselet ha flere arealer til å utvide sysselsettingstilbudet.

Bodø fengsel opplyste at det forekom at bemanningsutfordringer medførte at verkstedsbetjentene måtte tre inn som vikarer inne i fengselet. En konsekvens av dette var at verkstedet måtte stenge.

Selv om fengselet informerte om at det som oftest benyttes et eksternt byrå til å vaske ut blod og andre kroppsvæsker fra sikkerhetscellen etter bruk, har Tilsynsrådet fått informasjon om at det kunne forekomme at innsatte som hadde ansvaret for renhold fikk tilbud om å gjøre dette mot ekstra betaling. Det kan av ulike årsaker være vanskelig for innsatte å si nei når de får tilbud om dette, samtidig som det kan være svært belastende å se hvordan innsatte har hatt det på sikkerhetscella. Tilsynsrådet er kritiske til at Bodø fengsel tilbyr innsatte å vaske ut fra sikkerhetscellene.

På tilsynstidspunktet var biblioteket åpent én dag i uka, fengselet arrangerte bingo den første tirsdagen i måneden og de innsatte fikk to luftinger i stedet for én på lørdagene. Torsdag var satt av til visitortjeneste. De innsatte ønsket seg hyppigere aktivitetstilbud.

---

[13] Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), 26th General Report, 2017, CPT/ Inf (2017) 5, avsnitt 58.
[14] Straffegjennomføringsloven § 18.
[15] Straffegjennomføringsloven § 17 første ledd første punktum.
[16] Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), Report to the Norwegian Government on the visit to Norway 2018, CPT/Inf (2019) 1, avsnitt 82.

Tilsynsrådet vurderer at alternative aktiviteter er et godt tiltak for innsatte som ikke ønsker eller kan delta i den alminnelige sysselsettingen.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- fortsetter arbeidet for å utvide sysselsettingstilbudet.
- arbeider for at de har en tilstrekkelig bemanning til å holde verkstedet åpent.
- ikke bruker innsatte til å vaske ut fra sikkerhetscellene.
- øker antall aktiviteter i fengselet utover den alminnelige sysselsettingen.

2.4.3. Utlåsning

Tabellen under viser den opplyste utlåsningstiden for innsatte som ikke var utelukket fra fellesskapet.

Sysselsatte innsatte i hverdager	12 timer og 15 minutter
Ikke sysselsatte innsatte i hverdager	7 timer
Alle innsatte i helg	Minimum åtte timer

Sivilombudet anbefalte Bodø fengsel å «sikre at alle innsatte som ikke er isolert kan tilbringe minst åtte timer utenfor cellen hver dag».[17] Tilsynsrådet merker seg at utlåsningstiden i helgene er utvidet siden Sivilombudets besøk, og at utlåsningstiden i helgene nå er i tråd med CPTs anbefalinger, men at innsatte uten sysselsetting fremdeles har mindre tid ute av cella enn anbefalt på hverdager.

Tilsynsrådet forstod det slik at avdeling «Lille B» både har innsatte som er og ikke er utelukket fra fellesskapet. For å ivareta de utelukkedes rett til meningsfull kontakt og tid utenfor cella i minimum to timer hver dag, tilbys innsatte på fellesskapsavdelingene mindre fellesskap og utlåsning sammenlignet med andre avdelinger.

Tilsynsrådet har forståelse for at mengden innlåsing på avdeling «Lille B», i hvert fall delvis, er et resultat av en upraktisk bygningsmasse, men mener det er uheldig at innsatte som ikke er utelukket fra fellesskapet får begrenset sitt fellesskap som følge av plassering på «Lille B».

Tilsynsrådet påpeker at overføring fra en annen avdeling til avdeling «Lille B» kan kreve at det treffes vedtak om delvis utelukkelse. Tilsynsrådet anbefaler dessuten at Bodø fengsel arbeider for at alle innsatte på avdeling «Lille B» som ikke er ilagt restriksjoner, får tilbud om minimum åtte timer fellesskap hver dag.

Tilsynsrådet stiller spørsmål ved om det er nødvendig å låse celledørene til de tre innsatte på avdeling D på dagtid, gitt innsattprofilen til avdelingen.

[17] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 30.

Tilsynsrådet bemerker at anbefalingen om åtte timer i fellesskapet er en minimumsstandard, og at Bodø fengsel bør gi innsatte mer utlåsningstid der dette er mulig.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at alle innsatte kan tilbringe minst åtte timer utenfor cella hver dag.
- vurderer om det er tilstrekkelig å låse de innsatte på avdeling D inne på avdelingen i stedet for på cella.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvor mange timer innsatte som ikke er utelukket er utlåst i helgene.

2.4.4. Innsatte som selvisolerer

Mellom 10. juli 2024 og 10. juli 2025 traff Bodø fengsel ett vedtak om utelukkelse på grunn av innsattes eget ønske.

Tilsynsrådet bemerker at dette er et lavt tall i forhold til det Tilsynsrådet har sett i andre fengsler. Tilsynsrådet fikk opplyst at det var flere innsatte som var deprimerte og trakk seg vekk fra fellesskapet, uten at Bodø fengsel fulgte opp disse særskilt. Dersom opplysningene stemmer, kan det tilsi at Bodø fengsel ikke følger opp selvisolering med å fatte vedtak. Tilsynsrådet vurderer at manglende oversikt over og oppfølging av innsatte som selvisolerer kan øke sannsynligheten for at de får mindre enn to timer meningsfull kontakt hver dag.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- arbeider for å fange opp innsatte som selvisolerer seg og treffe vedtak når dette er påkrevd.
- sikrer at innsatte som selvisolerer får nødvendig oppfølging og minimum to timers meningsfull sosial kontakt.

2.5. Utelukkelse og sikkerhetscelle

2.5.1. Vedtak om utelukkelse

Fullstendig utelukkelse fra fellesskapet er et inngripende tiltak. Også kortere utelukkelser kan være skadelig, og risikoen for skade øker desto lengre utelukkelsen varer og desto mer uforutsigbar den er. Vedtak om utelukkelse må ta høyde for risikoen for helseskade ved utelukkelse og hvilken effekt utelukkelsen vil ha på den innsatte ut ifra dens individuelle forutsetninger. Særlig gjelder dette psykisk syke innsatte.[18]

Bodø fengsel fattet 34 vedtak om fullstendig utelukkelse i perioden mellom 10. juli 2024 og 10. juli 2025.

Fordelingen av vedtak og hjemmel fremgår av tabellen under.

[18] Særlig gjelder dette psykisk syke innsatte, som Mandela-reglene anbefaler at ikke skal utelukkes fra fellesskap overhodet der dette vil forverre deres tilstand, jf. Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules, s. 88.

Hjemmel for utelukkelsen[19]	Antall vedtak	Totalt antall timer utelukket fra fellesskapet
Hindre påvirkning av «miljøet i fengslet på en særlig negativ måte»	0	0
Hindre innsatte fra å «skade seg selv eller øve vold eller fremsette trusler mot andre»	15	1389
Hindre «betydelig materiell skade»	0	0
Hindre «straffbare handlinger»	1	68
Opprettholde «ro, orden og sikkerhet»	15	1558
Utelukkelse «dersom den innsatte selv ønsker det»	1	114
Når «det er sannsynlig at en innsatt har begått handling som kan føre til reaksjon»	2	30

Tilsynsrådet bemerker at enkelte av utelukkelsene var svært lange, med en varighet på fire til fem døgn.

Nesten halvparten av vedtakene var hjemlet i straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav e. Bestemmelsen er ment som en sekkebestemmelse for adferd som ikke fanges opp av de andre bestemmelsene, og er kritisert for å være uklar.[20] Tilsynsrådet stiller spørsmål ved om ikke flere av disse vedtakene kunne blitt truffet med hjemmel i straffegjennomføringsloven § 37 bokstav a til d. Den uklare hjemmelen medfører økt risiko for at utelukkelsen ikke oppfyller kravet til nødvendighet og forholdsmessighet, særlig der den konkrete begrunnelsen for utelukkelsen er kort.

De to vedtakene som Tilsynsrådet har fått innsyn i har knappe begrunnelser, bærer preg av å være skrevet ut fra en mal og har utydelig henvisning til lovhjemmel. Vedtakene viser til handlinger som ligger forut for hendelsen, for deretter å konkludere med at det er en fare for at adferden kan påvirke ro, orden og sikkerhet, og at det er nødvendig å utelukke vedkommende. Vi savner at vedtakene også sier noe om hvorfor fengselet mener utelukkelse vil opprettholde ro og orden frem i tid.

Begge vedtakene begynner med en oppramsing av alternative grunnlag for utelukkelse, der grunnlagene som ikke anføres som hjemmel for utelukkelsen ikke er fjernet. Riktig hjemmel er ikke markert i fet skrift, slik Tilsynsrådet har observert i vedtak i andre fengsler. Valg av hjemmel fremgår av en senere setning i vedtaket. Tilsynsrådet vurderer at dette gjør vedtakene unødvendig uklare, noe som medfører at det blir vanskeligere for den innsatte å forstå hvorfor han har blitt utelukket. Dette kan redusere den innsattes rettsikkerhet og muligheten til å klage over både grunnlaget og begrunnelsen for utelukkelse.

Ett av vedtakene viser til at det tidligere er gitt et skriftlig varsel. Utover dette vurderer ikke vedtakene hvorvidt mindre inngripende tiltak ville vært tilstrekkelig. Tilsynsrådet bemerker at det heller ikke er vurdert tiltak rettet mot den innsatte som kunne sikret at utelukkelsen ble mindre belastende, eller om delvis utelukkelse kunne vært tilstrekkelig for å oppnå formålet med utelukkelsen.[21]

Vedtakene Tilsynsrådet har fått innsyn i vurderer heller ikke utelukkelsens skadepotensiale eller forholdsmessigheten av utelukkelsen.

[19] Straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav a til e og niende ledd og § 39.
[20] Kommentar til straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav e og Prop. 165 L (2024–2025), s. 61.
[21] Retningslinjer til straffegjennomføringsloven, pkt. 37.8

Tilsynsrådet vurderer at Sivilombudets anbefaling om bedre utelukkelsesvedtak ikke er tilstrekkelig fulgt opp, og ber om tilbakemelding på om den nye malen er utarbeidet.[22]

Bodø fengsel bør begrunne vedtak om utelukkelse bedre, for å sikre at utelukkelse bare skjer i den utstrekning det er nødvendig og forholdsmessig, og slik at de innsatte forstår, og eventuelt kan påklage vedtaket.

Under tilsynet kunne ikke Tilsynsrådet observere noen form for informasjon om innsattes rett til fritt rettsråd til å klage på vedtak om utelukkelser som varer over 24 timer.[23]

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at hjemmelsgrunnlaget for utelukkelsen fremgår tydelig av vedtaket.
- sikrer at vedtak om utelukkelse kun fattes der det er nødvendig og forholdsmessig, og at vedtakenes begrunnelse viser at en slik vurdering er foretatt.
- reduserer antall vedtak om utelukkelse hjemlet i straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav e.
- sikrer at de innsatte er kjent med retten til fritt rettsråd i saker om utelukkelse over 24 timer.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om den nye malen for vedtak om utelukkelse er utarbeidet.

2.5.2. Bruk av sikkerhetscelle

Sikkerhetscelle kan kun benyttes når det er «strengt nødvendig», det ikke finnes mindre inngripende tiltak for å oppnå formålet og inngrepet er forholdsmessig.[24] Vedtaket må begrunne hvorfor vilkårene er oppfylt.[25] Bodø fengsel traff fem vedtak om bruk av sikkerhetscelle mellom 10. juli 2024 og 10. juli 2025. De fem vedtakene var fordelt på fire innsatte. Bodø fengsel har to sikkerhetsceller.

Vedtakene Tilsynsrådet har fått innsyn i hadde korte beskrivelser av forholdene begrunnet for oppholdet på sikkerhetscella. Flere av vedtakene begrunnet hvilke mindre inngripende tiltak som hadde vært forsøkt, men dette gjaldt ikke alle. Vedtakene vurderte ikke forholdsmessigheten av vedtaket, særlig sett opp mot risikoen for fysiske og psykiske skader ved bruk av sikkerhetscelle.[26] Det fremgikk heller ikke av vedtakene at en uttalelse fra lege var blitt innhentet eller tatt i betraktning ved beslutningen om bruk av sikkerhetscelle, slik loven krever.[27]

Bodø fengsel må vise til hvilke mindre inngripende tiltak som er forsøkt, og hvorfor de ikke anses tilstrekkelige. Videre må fengselet begrunne hvorfor bruken av sikkerhetscelle er forholdsmessig, særlig sett opp mot skadepotensiale og den innsattes subjektive forhold.

---

[22] Sivilombudet, 2023, Besøksrapport nr. 79, Nordland fengsel, avdeling Bodø, s. 30 og Bodø fengsel, 2024, Svar på Sivilombudets rapport etter besøk til Nordland fengsel avdeling høy sikkerhet Bodø 20.-22. november 2023, s. 5.
[23] Rettshjelploven § 11 første ledd nr. 9 første punktum.
[24] Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd første punktum
[25] Forvaltningsloven § 25.
[26] Sivilombudet, Dokument 4:3 (2018/19), s. 62.
[27] Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd tredje punktum.

Bodø fengsel må så vidt mulig innhente uttalelse fra lege, og denne må tas i betraktning ved bruk av sikkerhetscelle.

Tilsynsrådet har fått innsyn i to tilsynsprotokoller fra bruken av sikkerhetscelle. Begge gjaldt samme innsatt, som med unntak av et kort opphold satt på sikkerhetscelle i seks døgn i strekk.

Tilsynsrådet bemerker at den innsatte ikke fikk tilbud om lufting, heller ikke da han ytret ønske om dette. Sivilombudet har anbefalt at alle innsatte i sikkerhetscelle bør få mulighet til å være ute i friluft når det er «sikkerhetsmessig forsvarlig». Dette «vil bidra til å skape normalitet, etablere god kommunikasjon og sikre raskest mulig tilbakeføring til ordinær fengselscelle».[28]

Tilsynsprotokollene gir ikke uttrykk for om, og eventuelt når, det er vurdert om vedtaket om bruk av sikkerhetscelle burde opprettholdes. En av tilsynsprotokollene viser heller ikke begrunnelsen for tilsynsfrekvensen eller for at tilsynsfrekvensen endres. Dette er opplysninger som skal fremgå av tilsynsprotokollen.[29]

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- innhenter uttalelse fra lege, og tar denne i betraktning ved bruk av sikkerhetscelle.
- sikrer at alle innsatte på sikkerhetscelle får tilbud om lufting hver dag hvor det er sikkerhetsmessig forsvarlig.
- fører den fortløpende vurderingen av vedtakene om sikkerhetscelle i tilsynsprotokollen.
- fører begrunnelsen for tilsynsfrekvensen og en eventuell endring av tilsynsfrekvensen i protokollen.

2.6. Visitasjon av celler

Tilsynsrådet har fått informasjon om at det gjennomføres visitasjoner av cellene i Bodø fengsel uten at det legges igjen en kvittering eller lapp til den innsatte. Dette utfordrer de innsattes rettsikkerhet, da de innsatte er avhengige av kvitteringen for å bevise at cellevisitasjon er gjennomført, for eksempel hvis det mangler noe fra cella eller den innsatte opplever hyppige cellevisitasjoner.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at alle betjenter legger igjen en form for dokumentasjon etter å ha visitert cellene.

2.7. Helsetilbudet

Tilsynsrådet har opplysninger om at flere av de ansatte i Bodø fengsel syntes det var vanskelig å kommunisere og samarbeide med helseavdelingen. Tilsynsrådet vurderer at utfordringer med samhandlingen mellom helsetjenesten og kriminalomsorgen kan medføre økt risiko for at innsattes helseutfordringer ikke i tilstrekkelig grad fanges opp og følges opp.

[28] Sivilombudet, Dokument 4:3 (2018/19), Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler, s. 65.
[29] Retningslinjer til straffegjennomføringsloven punkt 38.7.4.

Bodø fengsel opplyste at det i utgangspunktet er betjenter som deler ut medisiner til de innsatte. Dette var ikke en tilfredsstillende løsning for Bodø fengsel, som mente de ikke har de helsefaglige forutsetningene til å være ansvarlige for utdelingen av medisiner. Bodø fengsel opplyste at betjentene synes utdelingen av medisiner er vanskelig fordi de får spørsmål om medisiner de ikke kan besvare. Fengselet opplyste også om at det har vært hendelser der betjenter ikke fulgte helseavdelingens instrukser om medisinutdelingen. Tilsynsrådet påpeker at betjentene ikke har den helsefaglige kompetansen til å vurdere hvilke medisiner de innsatte skal ha.

Bodø fengsel registrerte tre avlyste fremstillinger for møte med helsetjenesten mellom 7. februar og 10. juli 2025. Tilsynsrådet påpeker at det ikke er ført statistikk over dette før 7. februar 2025. Det er positivt at Bodø fengsel nå fører statistikk over avlyste fremstillinger til helsetjenesten. Tilsynsrådet mener at fremstillinger til helsetjenester bør gis høy prioritet. Manglende fremstilling til nødvendig helsehjelp kan forverre den innsattes helsetilstand og føre til lengre ventetid på behandling. Det er viktig at fengselet også fører opp hva som er årsaken til avlysningen.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- styrker samarbeidet med den kommunale helsetjenesten.
- arbeider for at medisinutdelingen skal gjøres av helsepersonalet eller annet kvalifisert personell.
- sikrer at innsatte får medisinen sin i tråd med avgjørelsene til helseavdelingen.
- sikrer tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre alle helserelaterte fremstillinger.

2.8. Forebygging av selvdrap

I perioden august 2024 til august 2025 forsøkte fire innsatte i Bodø fengsel å begå selvdrap eller selvskadet totalt sju ganger. I etterkant av tilsynet begikk en innsatt i Bodø fengsel selvdrap. Selvdrapet er gjenstand for et eget tilsyn, og den konkrete hendelsen vil ikke drøftes nærmere i denne rapporten.

Bodø fengsel opplyste at de gjennomfører en kartleggingssamtale med innsatte når de kommer til fengselet. Denne kartleggingssamtalen gjennomføres med en fengselsansatt. Helseavdelingen hadde egne innkomstsamtaler. Innsatte som kommer til fengselet i helga blir ikke vurdert av helsepersonell før uka etter. Det kunne også være uker der helsetjenesten ikke kom før senere i uka.

Tilsynsrådet har fått innsyn i de fem siste kartleggingsskjemaene og tiltaksplanene fra før 14. juli 2025. I flere av kartleggingsskjemaene var det krysset av «ja» på spørsmål som kan indikere økt selvdrapsrisiko, samtidig som feltet for om det var risikofaktorer for selvdrap ikke var krysset ut. Tilsynsrådet er bekymret for at risikomomenter for selvdrap ikke videreformidles fra innkomstsamtalen til andre ansatte i fengselet eller helseavdelingen.

De nyeste kartleggingsskjemaene Tilsynsrådet mottok var fra juni 2025. Til sammenligning var de nyeste tiltaksplanene for oppfølging av innsatte fra mars 2025. Under tilsynet opplyste Bodø fengsel at det ikke var utformet tiltaksplaner for de nyeste kartleggingsskjemaene da de sendte dokumentasjonen til Tilsynsrådet. Tilsynsrådet vurderer at det er bekymringsfullt dersom innsatte med forhøyet risiko for å begå selvdrap ikke blir fulgt opp med tiltak. Tilsynsrådet påpeker at det manglet tiltaksplaner både der kartleggingsskjemaet var utfylt riktig og der det var utfylt feil.

Tiltaksplanene Tilsynsrådet fikk innsyn i var for det meste detaljerte og inneholdt tiltak for å aktivisere innsatte, om mulighet for å ha ulåst celledør, utvidet besøkstid og sysselsettingstilbud.

Tilsynsrådet erfarte at flere innsatte i Bodø fengsel kviet seg for å være åpne om psykisk uhelse og selvdrapstanker. Tilsynsrådet erfarte at en av grunnene til dette var en opplevelse av at Bodø fengsel håndterer uttrykk for selvdrapstanker ved å plassere den innsatte på sikkerhetscelle. Sivilombudet har uttalt at «[å] bruke sikkerhetscelle som tiltak ved selvmordsfare er […] svært problematisk» fordi «[i]solasjon kan øke risiko for selvmord [og] selvskading».[30] Tilsynsrådet påpeker at bruk av sikkerhetscelle, særlig når lege ikke kontaktes på forhånd,[31] kan innebære økt risiko for at innsatte forsøker å begå selvdrap.

Tett oppfølging av den innsatte, tilsyn, økt kontakt med pårørende utenfor fengselet og mer aktivitet og luft er eksempler på andre tiltak som bør forsøkes først.

Tilsynsrådet vurderer at samarbeidsutfordringer med helsetjenesten, kvaliteten på kartleggingsskjemaene og ventetiden før nyinnsatte blir kartlagt av helsetjenesten er risikofaktorer som Bodø fengsel bør utbedre. Tilsynsrådet påpeker at faren for selvdrap er størst det første døgnet etter innsettelse,[32] slik at den innledende kartleggingen og oppfølgingen av denne er svært viktig.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- bruker kartleggingsskjemaene for selvdrapsrisiko i tråd med instruksene i skjemaet.
- følger opp risiko for selvdrapsfare med en tiltaksplan.
- kun benytter sikkerhetscelle for å forhindre selvdrap og selvskading når det er «strengt nødvendig, og mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig».

2.9. Kontakt med omverden

2.9.1. Innledning

Innsatte har rett til respekt for sitt privat- og familieliv i henhold til Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 og Grunnloven § 102. Begrensninger i retten krever hjemmel i lov, og må være nødvendig og forholdsmessig. Det følger av straffegjennomføringsloven at innsatte som hovedregel skal kunne motta besøk og benytte telefon for å ringe innenfor tilmålt ringetid. Det er videre vanlig at innsatte tilbys mulighet til å gjennomføre digitalt besøk ved bruk av nettbrett i fengslet (videosamtaler).

2.9.2. Ringetid

I Bodø fengsel er innsattes ringetid som hovedregel 30 minutter per uke. Utvidelse kunne innvilges etter en konkret vurdering.[33]

Begrensningen på 30 minutter ringetid er utgangspunktet i forskrift om straffegjennomføring, uten at dette er nærmere begrunnet. Tilsynsrådet bemerker at gir innsatte en svært begrenset mulighet til å opprettholde kontakt med sine nærstående.

[30] Sivilombudet, Dokument 4:3 (2018/19), Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler, s. 66.
[31] Se punkt 2.5.2.
[32] Sivilombudet, 2023, Selvmord og selvmordsforsøk i fengsel, s. 10, med videre henvisninger.
[33] Forskrift om straffegjennomføring § 3-29 andre ledd.

Tilsynsrådet vil særlig oppfordre Bodø fengsel til å innvilge ekstra ringetid til innsatte som har barn for å lette muligheten til å opprettholde relasjoner til barna, så lenge det er til barnets beste. Det vises til Sivilombudets rapport «Innsattes mulighet til kontakt med familie og venner» som konkluderer med at det er behov for at innsattes mulighet for kontakt med venner og familie styrkes.[34]

Den korte telefontiden utgjør også en særlig utfordring for innsatte med familie og venner i utlandet. For disse er muligheten for fysiske besøk i fengselet begrenset, særlig fordi Bodø fengsel ikke har en egen besøksleilighet.

Bodø fengsel opplyste om at det var vanskelig å utvide ringetiden fordi de bare hadde en til to telefoner på hver avdeling.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- utvider de innsattes ringetid.
- innvilger mer ringetid for innsatte med barn og innsatte med begrensede muligheter til å motta besøk.
- anskaffer flere telefoner.

2.9.3. Besøk

Bodø fengsel har opplyst at de innsatte hadde tilgang til ett fysisk besøk og ett videobesøk i uka. Tilsynsrådet har også fått informasjon om at flere innsatte har blitt innvilget to videobesøk i uka i en periode hvor fengselet hadde utfordringer med telefonlinjene.

Besøksrommet for barn var lite og trangt, og møblene var nedslitt. Vinduene i rommet var tildekt med rullegardin. Det ene vinduet gikk inn til besøksrommet ved siden av og ble også brukt til besøk med glassvegg. Det andre vinduet hadde utsyn til andre fengselsbygninger.

Bodø fengsel opplyste at de tilrettela besøk av barn i gymsalene i stedet for besøksrommet. Tilsynsrådet ser positivt på at fengselet er løsningsorienterte, men ber om en tilbakemelding på om det ble iverksatt andre alternativer til besøksrommet da gymsalen var stengt ut vinteren 2026.[35]

Bodø fengsel opplyste om at hverken pårørende eller innsatte var informert om at man kan søke om støtte for reiseutgifter for å besøke pårørende i fengsel. Tilsynsrådet erfarte at flere innsatte ikke mottok eller mottok færre besøk på grunn av kostnadene ved å reise til fengselet.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- informerer innsatte og pårørende om adgangen til å søke om reisestøtte for å besøke pårørende i fengsel.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om det ble iverksatt andre alternativer til besøksrommet da gymsalen var stengt ut vinteren 2026.

[34] Sivilombudet, 2025, Innsattes mulighet for kontakt med familie og venner, s. 17 og 18.
[35] Se punkt 2.1.5.

2.10 Tilbakeføringsarbeid

Kun et fåtall av innsatte Tilsynsrådet har vært i kontakt med har en soningsplan – kalt personlig oppfølgingsplan (POP). Tilsynsrådet vurderer at en individuell soningsplan er et viktig verktøy for å sikre den enkelte innsatte klare mål og forutsigbarhet i tilbakeføringsarbeidet.

Bodø fengsel løslot 33 domfelte mellom 11. juli 2025 og 11. juli 2024. Rundt 46 innsatte ble overført til et annet fengsel.[36] Dokumentasjonen viser ikke årsaken til overføringen eller om de innsatte ble overført til et fengsel med høyt eller lavt sikkerhetsnivå.

Bodø fengsel mente at de ikke hadde noen innsatte i fengselet som kunne sonet i et fengsel med lavere sikkerhet på tilsynstidspunktet. Tilsynsrådet påpeker at antall løslatelser direkte fra høysikkerhet er høyt, og at fengselets tilbakeføringsarbeid er ment å forberede innsatte på løslatelsen og styrke deres soningsprogresjon. Tiltak som soningsplan og sysselsettingstilbud er viktig for å styrke tilbakeføringsarbeidet.

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sørger for at alle innsatte har en individuell soningsplan.

[36] Dokumentasjon innhentet fra Bodø fengsel i forbindelse med tilsynet.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at Bodø fengsel må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her:

Fengselets avdelinger og celler

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- Bodø fengsels rutiner for renhold av cellene når en ny innsatt skal ta den i bruk, og utskiftning av gamle toalett og servanter.

Luftegård

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- forbedrer luftegården.

Stråleluft for innsatte unntatt fellesskap

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- unngår at innsatte i stråleluft kan observeres av andre innsatte.

Sikkerhetscellene

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- ikke bruker sikkerhetscellene «[i] sin nåværende utforming».
- anskaffer nye sikkerhetsceller.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om oppdraget med å bygge nye sikkerhetsceller er lyst ut, og oppdateringer under dette arbeidet.

Gymsal

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- vurderer å sette ut treningsutstyr i luftegården når været tillater det.

Bemanning og kontaktbetjenter

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- styrker bemanningen i fengselet.
- styrker kontaktbetjentsordningen ved blant å sikre at innsatte har samme kontaktbetjent over tid.
- sikrer at innsatte har tilgang på veiledning om hvordan man kan klage på vedtak.

Dom, varetekt og forvaring

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- arbeider for en rask overføring av forvaringsdømte til fengsler med forvaringsplasser.
- etablerer kompenserende tiltak for den enkelte forvaringsdømte der overføring til en forvaringsanstalt ikke lar seg gjøre i nærmeste fremtid.

Aldersgrupper

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan Bodø fengsel følger opp de innsatte mellom 18 og 24 år.

Innsatte med behov for tolk

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet.
- benytter tolk i den utstrekning det er nødvendig.

Innsattes medvirkning

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- etablerer et kontaktutvalg med innsattrepresentanter fra hver avdeling som er valgt av de innsatte.

Sysselsettings- og aktivitetstilbud

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- fortsetter arbeidet for å utvide sysselsettingstilbudet.
- arbeider for at de har en tilstrekkelig bemanning til å holde verkstedet åpent.
- ikke bruker innsatte til å vaske ut fra sikkerhetscellene.
- øker antall aktiviteter i fengselet utover den alminnelige sysselsettingen.

Utlåsning

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at alle innsatte kan tilbringe minst åtte timer utenfor cella hver dag.
- vurderer om det er tilstrekkelig å låse de innsatte på avdeling D inne på avdelingen i stedet for på cella.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvor mange timer innsatte som ikke er utelukket er utlåst i helgene.

Innsatte som selvisolerer

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- arbeider for å fange opp innsatte som selvisolerer seg og treffe vedtak når dette er påkrevd.
- sikrer at innsatte som selvisolerer får nødvendig oppfølging og minimum to timers meningsfull sosial kontakt.

Vedtak om utelukkelse

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at hjemmelsgrunnlaget for utelukkelsen fremgår tydelig av vedtaket.
- sikrer at vedtak om utelukkelse kun fattes der det er nødvendig og forholdsmessig, og at vedtakenes begrunnelse viser at en slik vurdering er foretatt.
- reduserer antall vedtak om utelukkelse hjemlet i straffegjennomføringsloven § 37 første ledd bokstav e.
- sikrer at de innsatte er kjent med retten til fritt rettsråd i saker om utelukkelse over 24 timer.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om den nye malen for vedtak om utelukkelse er utarbeidet.

Bruk av sikkerhetscelle

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- innhenter uttalelse fra lege, og tar denne i betraktning ved bruk av sikkerhetscelle.
- sikrer at alle innsatte på sikkerhetscelle får tilbud om lufting hver dag hvor det er sikkerhetsmessig forsvarlig.
- fører den fortløpende vurderingen av vedtakene om sikkerhetscelle i tilsynsprotokollen.
- fører begrunnelsen for tilsynsfrekvensen og en eventuell endring av tilsynsfrekvensen i protokollen.

Visitasjon av celler

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sikrer at alle betjenter legger igjen en form for dokumentasjon etter å ha visitert cellene.

Helsetilbudet

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- styrker samarbeidet med den kommunale helsetjenesten.
- arbeider for at medisinutdelingen skal gjøres av helsepersonalet eller annet kvalifisert personell.
- sikrer at innsatte får medisinen sin i tråd med avgjørelsene til helseavdelingen.
- sikrer tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre alle helserelaterte fremstillinger.

Forebygging av selvdrap

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- bruker kartleggingsskjemaene for selvdrapsrisiko i tråd med instruksene i skjemaet.
- følger opp risiko for selvdrapsfare med en tiltaksplan.
- kun benytter sikkerhetscelle for å forhindre selvdrap og selvskading når det er «strengt nødvendig, og mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig».

Ringetid

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- utvider de innsattes ringetid.
- innvilger mer ringetid for innsatte med barn og innsatte med begrensede muligheter til å motta besøk.
- anskaffer flere telefoner.

Besøk

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- informerer innsatte og pårørende om adgangen til å søke om reisestøtte for å besøke pårørende i fengsel.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- om det ble iverksatt andre alternativer til besøksrommet da gymsalen var stengt ut vinteren 2026.

Tilbakeføringsarbeid

Tilsynsrådet anbefaler at Bodø fengsel

- sørger for at alle innsatte har en individuell soningsplan.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Bodø fengsel har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten innen 25. juni 2026. Fengselet er også bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 21. august 2026, som vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.